

בשבי קונספציה חדשה

אין שחר להנחה שלבטחון המדינה ולצה"ל תצמח תועלת כלשהי מנטישת חצי האי סיני

היוזמה שהולידה את ביקור סאדאת בירושלים, היתה כרוכה בהימור מדיני בענין ביותר, שיעקרו — ויתור מיקומי על כל סיני הכרזה בריבונות המצרית עליה, דברים אלה ידועים אכן בהם כל חידוש, אולם מאחר שכל מהלך הפתיחה המדיני הזה בוצע בסודיות סודות על-ידי ראש הממשלה, יא זה נכון לקבוע, ש- צמרת של צה"ל לא הובאה, מלכתחילה, בסוד שיקליו, אלא הועמדה בפני עובדה מדינית מוגמרת, שיש לה השלכות מפליגות בתחום הצבאי, הן במישור המעשי והן ברמה האסטרטגית.

במלים אחרות: היוזמה המדינית של בגין יצאה לאור העולם מבלי שיוקדמו לה שקלא וטריא צבאיים, היא הונחתה בהפתעה על מטכ"ל צה"ל בבחינת, כזה ראה וקדש, אמנם נכון הדבר, שצה"ל חייב להיענות לכל אתגר מדיני בעל מש- מעוט צבאית מרחיקת-לכת, אך דא מע- שאין זו המתכונת הנהוגה הנאותים לקב- לת החלטות הות-גורל, עובדה היא, ש- הרמטכ"ל הקודם, רביאלוף מרדכי גור, הוזר שעות ספורות לפני בוא סאדאת מפני אונאה אפשרית מצד שליט סודאי ולבטח — טעמיו ונימוקיו המודעניים היו עימו.

מכל מקום, הפור המדיני הוטל, ההס- כם נחתם, ועתה אמורה המערכת הצה"לית להסתגל ולהתאים עצמה לתכתיבים הגיא- מדיניים שנכפו עליה, ללא התייעצות מוקדמת, מטעם הדרג המדיני, היינו — לפינוי המודרג של סיני עד לגבול הנגב, כיון שכך, נחלצים עתה הוגים מדיניים צבאיים המקורבים למלכות העולות על פס את היתרונות האסטרטגיים שיצמחו לצה"ל מנסיגתו לנגב, הצד המאכזב ו- המפתיע (לרעה) בטעונוים אלה יעוץ בעובדה, שאין בהם כל חדש והם מעידים על שמיעיהם כעל בעלי גישה מת- שבתית רדודה, הנאחזים באורח סלקטיבי בנימוקים מיושנים, שחלק מהם שימש לעבר האל-אחזק את ריביניהם ה- אידיאולוגיים ככלי-נשק לגנת בו את המיסד השלטוני הנוכחי.

לגופם של דברים, רשאי אדם לשנות את עמדותיו המדיניות ותפישותיו הצב- איות, גדולה זואת: לעולם צפויה ברכה מרובה בריענון מחשבותי ובבדיקה חוזרת של קונספציות העולות להתאבן, אולם במה דברים אמורים? כשהבירור והליכון נובעים ממחשבה מקורית ומתוך ישר אינטלקטואלי, ולא על סמך תכתיב פוליטי צבאי, שהונחת במפתיע ובמאולץ והולך למאמץ דוקטריני, ל"גייס" נימוקים וטי- עונים סלקטיביים, הנראים כמשרתים את שינוי הקו ההתמורה מצד הדרג המדיני, סיטואציה מאולצת מעין זו היא נחלתו של סגן שרת-בטחון, מרדכי ציפורי, ב- השמישו לאחרונה בכלי-התיקשורת הערות חיוביות על יתרונות היערכותו החדשה של צה"ל בנגב.

מה הם הטיעונים המצדדים בזכות הי- הערכות החדשה?

- (א) קיצור הצירים הצבאיים ונתיבי הלוגיסטיקה וצמצום פגיעותם כתוצאה מ-44 גישות סיני וההתכנסות הקומפקטית בנגב;
- (ב) ייעול כושר התימרון במרחב גיאוגרפי מצומצם (הנגב) במגמה דו- כיוונית או דו-חזיתית (כלפי סיני וכלפי ירדן);
- (ג) יצירת חיץ מפורו, או מדולל, במורח-סיני, ללא גזרת חיכוך ישרי בין הצבאות, כל הפרה מצרית, היינו החדרת כוחות לאזור-החיץ, תעניק מירווח- אתראה זמן ויכולת ניהול מלחמת-תנועה, שבה נהנה צה"ל מיתרון ברור.

מכל היתרונות שנמנו לעיל — מרבים להשתבח בשלישי שבהם, לגבי הראשון ייאמר, כי קיצור-הצירים מעניק יתרון מסוים בזמן, אך לא במרחב; ואילו רמת-הפגיעות של היערכות צפויה ומסיבית בנגב תהא, מטבע הדברים, גבר- הה יותר מאשר אותן היערכויות כמותיות, הפזרות במרחב-היענק של סיני, ייעול כושר התימרון במרחב מצומצם במגמה דו-חזיתית הינו מובן-מאליו, אך הוא יוג- בל לתחום האופנסיבי בלבד, שכן ללא העומק הגיאוגרפי של סיני — לא ניתן יהיה לפתח מיתקפה בחזית אחת ובר-בזמן לקיים מיגננה בחזית שניה, יתרה מזאת: יש לשקול יתרון יחסי זה — ייעול התימ- רון במרחב גיאוגרפי מצומצם — מול אובדן יתרונות האחזקה בסיני, כגון — כושר התעקפה המיידית של הלחימה ל- תחום הרגיש של האוייב, יכולת ניצול ההצלחה ההתחלתית לאיום על מכזי-

העצבים ומוקדי-הכלכלה של היריב, עומק אסטרטגי לנסיגה, לתימרון, לבלימה ו- ליתור בסיני, וכושר סיפנת מכות תוע וההתאוששות מהן, למותר להזכיר יתרון נוסף, שהתקיים מאז תום מלחמת-ששת- הימים, והוא — עמדת-כוח של איום מת- מיד על סף מדינת האוייב (תעלת-סואץ, מרחב הדלתא) ובסיס מוצק למר"מ ל- מיקוח בדרך להסדרים צבאיים ומדיניים.

חמור מכל, לדעתנו, הוא סיפוח היתרון השלישי, המתגשש עתה לכלל קונספציה שלמה, לאמור: יצירת חיץ מפורו (או מדולל), מניעת גזרת-חיכוך ועימות ישרי- ניצול מירוחן זמן ואתראה וניהול מלחמת תנועה, שבה עדיפים סיכויי צה"ל.

נושאי הפירוט וסממן-הלוואי שלו — דילול הכוחות — הינם מצבים שהתנסינו בהם ממשכות תוך צבירת לקחים שלי- ליים בתכלית; והא ראייה, השטחים של ישראליים המפורזים בנגבול הסורי עד שנת 1967, שלא להזכיר כבר פירוויים בגזרות המצרית והירדנית בעבר או כש- לנות בדוקים אחרים ברחבי העולם (חבל הרהיין בגרמניה בפרוס שנות ה-30, רצו- עות-הפירוט בין שני חלקי קוריאה ושני חלקי ווייטנאם), המכשלות הרובצות ל- פיתחו של הפירוט נוסחו וטוכמו על-ידי יגאל אלון כדלקמן: „פירוט שטחים אינו פתרון, כי אין ערובה להישארותם במעמד של פירוט, סופו של פירוט להיות שופר באורח חד-צדדי בשעת כושר-ראשונה, או לגרום להתחדשותן של מלחמות“ („מסך של חול“, מהדורת 1968, ע' 406).

הוא הדין ברצועות של דילול-כוחות, הי- מעניקות מטעב ברייתן לגיטימציה עקיפה ל- עי-בוי-יכוחות, וכבר היו דברים מעו- לם ברצועת-ההילול המצרית מזרחית ל- תעלה, משנת 1975 ואילך.

ההודקקות הבטחונית, כביכול, לחצי- צות-ביניים מפורזות או מדוללות, בנוכי- חות או"ם, אינה מסכלת עימות-עקיפין, כי- גון — חילופי אש ארטילרית, גיחות אוויר- ריות, פשיטות-קומנדו וחדירות מחבלים, איפסא מסתברא: אין טוב מלנהל מלח- מת-הטרדה, בחסות האו"ם, מרצועות מעין אלה, שכן האו"ם מצווה על „איון-תל"ר- נות“ (במקרה הטוב והנדיר) או על חיפוי על התוקפן (במקרה הרע והשיגרתי), וי- על כן, ההישענות המחודשת על הפר- דה פיסית, רצועות-חיץ מפורזות או מדו- ללות בבקרת-האו"ם — כמה כמשענת קנה-ירצוף, אין גם ממש בחיזוקים משפ- טיים האוסרים על הנייר את גירוש הי- או"ם, אדרבא, הכבדה משפטית מעין זו עלולה להיות לרועץ לא-דווקא לצד הי- ערבי, המצב שהתפתח לאחרונה בדרום- לבנון, אם כי בנסיבות שונות ואחרות בי- השוואה לסיני, מהגים את מקצת הקשיים המכבידים על צה"ל נוכח שיתוף-הפעולה הסמוי למחצה בין האו"ם לבין המחבלים, תוך הענקת בסיסים אקסטרטריטורי- ריאליים לתשתית החבלנית המתחדשת בי- דרום לבנון, בעוד הגדרו הלבנוני הפר- טורי אמור לחדור לרצועת-המובלעות בי- אמתלת מימוש הריבונות הלבנונית.

רצועות-חיץ אינן מנמיכות את סף- הגירוי ואינן מחסלות את מרחב-החיכוך, ה- אלא משנות את הטקטיקה של התוקפן, הי- מסתייע ברצועות אלו בהתאם לצרכיו ו- ליעדיו. הפירוט ודילול-הכוחות הם פת- רינות מדומים, שפשטו את הרגל להלכה ולמעשה.

האלמנט האחרון בקונספציה זו מטעים את יתרון צה"ל במלחמות-תנועה לתוך רצועות-החיץ המדוללות בקידמת-סיני.

הדגשה זו מסתמכת על לקחי-העבר, ובוה חולשתה, שהרי פני המערכה בעתיד אינם שיוחזר העבר: שיפורים איכותיים, גישות טקטיות חדשות ונסיבות גיאופוליטיות שונות — עשור יים לבלט יתרונות, בטחונים ומיסכמים, מכל מקום, תחזית צבאית חייבת ליטול בחשבון משתנים כמותיים ואיכותיים, בצד המצרי, כגון — הצטיידותו והתארגנותו של צבא מצרים בנשק ובטכנולוגיה אמריקניים ואימוץ שיטות-לחימה גמישות וניידות לפי דוקטרינה מערבית, יתרון, המוערך בהווה כמשי- מעות, עלול לפגו או להתערער בנסיבות המשתנות בעתיד, ואסור לקבלו כנתון של קבע, ב-מיבצע לסיני" לא תורגם ית- רונו הניידות-היתרונות של צה"ל לשפת המלחמה, גם במלחמת יום כיפורים שובש יתרון זה בשלבים ההתחלתיים, בגין ההפתעה והטקטיקה שנקט האוייב.

יתרה מזאת, הצמצום הדרסטי במרחב היערכות של צה"ל וקירבת היריב למרכז האוכלוסייה ולמוקד הכלכלה בנגב — ירחיבו במקצת את מירווח-האתראה בזמן, אך ימצמו למי- נימום את האופציות האסטרטגיות ויכפו על הדרג המדיני קבלת הכרעה ברורה לקידום, פני הרעה, לשון אחרת: ממש לת ישראל תיאלץ להתלים באורח נמרץ ובזמן קצר אם יש לקדם את צה"ל לעבר מרחב-החיץ בסיני ולממש את יתרונו במלחמת-תנועה, ההצלחה או הכשלון יהיו מותנים, במידה רבה, בנכונות הנפשית לקבלת ההחלטה המכרעת בטווח זמן קצר ובתנאי-לחץ מירביים, אין כל ערובה בעתיד, שהכרעה ממשלתית מעין זו אכן תתקבל בהחלטות ובעיתוי חז, אדרבא, סביר להניח שהממשלה תשתדל לדחות את מועד ההכרעה החדה, הן מחמת אופייה הנורולי והן מחמת לחץ מדיני כבד שיפעיל המימשל האמריקני, יתרון מירווח-האתראה המודיעיני עלול להתמסס במהירות מחמת הנטייה המדינית לדחיקת הקץ ולמיצוי מלכיים דיפלומטיים, בינתיים, תאבד במידה גיכרת אותה אופציה של מלחמת-תנועה, שהכל משתחית בה, נוכח השלמת היערכות האוייב במרחב-החיץ, השלב ה-„טבעי“ הבא עלול להתאפיין בהסתגלות כפויה מאולצת מצד ממשלת ישראל לנתונים הגיאופוליטיים החדשים, בסיוע רי- כוך אמריקני והבטחות מרגעיות שיוחזו בחידוש ניהול המר"מ, ואת — מעמדות-הפתיחה החדשות.

לסיכום: היתרון הצה"לי בניהול מלחמת-תנועה בעתיד — אינו מובטח אוטומטית כשלעצמו, אם בגלל השתפרות איכו- רות סבירה של היריב, או נקישת טקטיקה — מקדימה לניס- רול היתרון, ואם מחמת היסוסי הדרג המדיני והשתנותם העק- רונית והמהיר של נתוני-היורה בקידמת-סיני.

האמת חייבת להיאמר במלוא הריפוחה: הנסיגה מסיני לא תעניק יתרונות צה"ל במאזן הכולל: לא מבחינת אסטר- טגית ופסיכולוגית, לא מבחינת מיבחר האופציות לעת מלחמה, לא מבחינת תקציבית נאף לא מבחינת מרחב התימרון בשטח ובזמן.

אין למעט במשמעותן של מגבלות המודות אלו, קל וחומר, שאסור בתכלית להפוך את היוצרות ולטוות קונספציה חדשה כביכול, המוציאה מעוז מתוק, והמתכוונת להצדיק בדיעבד את יוזמתו של מר בגין בשיקולים צבאיים ובנימוקים סלקטיביים ובלתי-איננים.